

ΒΑΣΙΛΕΥΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

*Νομίζοντες τὴν ἐπιτὴν τῆς 18^{ης} Σεπτεμβρίου 1835 ἐξῆς ἐστὶν ἀποδεχόμενοι τὰς ἐπιτοὺς
 Ἰσχυρῶν Συμβουλῶν, Εὐγενεσιμῶν, Πατριωτικῶν, ὡς ἐπισημασθῆναι ἐν τῇ
 ἐκείνῃ ἐπιτοῦ ἐπισημασθῆναι τὴν ἑξῆς ἀποδεχόμενοι τὴν ἐπιτοὺς τῆς 18^{ης} Σεπτεμβρίου
 1835 ἀποδεχόμενοι τὴν ἐπιτοὺς τῆς 18^{ης} Σεπτεμβρίου 1835 ἀποδεχόμενοι τὴν ἐπιτοὺς
 τῆς 18^{ης} Σεπτεμβρίου 1835 ἀποδεχόμενοι τὴν ἐπιτοὺς τῆς 18^{ης} Σεπτεμβρίου 1835
 ἀποδεχόμενοι τὴν ἐπιτοὺς τῆς 18^{ης} Σεπτεμβρίου 1835 ἀποδεχόμενοι τὴν ἐπιτοὺς
 τῆς 18^{ης} Σεπτεμβρίου 1835 ἀποδεχόμενοι τὴν ἐπιτοὺς τῆς 18^{ης} Σεπτεμβρίου 1835*

Ἐν Ἀθήναις τῆς 20^{ης} Σεπτεμβρίου 1836

**ΓΕΝΙΚΑ ΑΡΧΕΙΑ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
 GENERAL STATE ARCHIVES**

Επισημασθῆναι

Σταυρίδης

Giannes Dyovouniotes (A)	Apostoles Levendakes (G)
Alexandres Gerakares (P)	Elias Mavromichales (P)
Giannes Gkioustes (M)	Nastos Pantoules
Drakos Grivas (M)	Christophoros Perraivos (G)
Georgios Grivas (M)	Photomaras (Nasos?) (L)
Chrysospathes (Elias?) (P)	Giannos Photos
Kalogeros (Panagiotes?) (L)	Kostas Poules (A)
Chrestos Kalogeros-Tsames (L)	Giannes Raftopoulos (K)
Demetrios Karaiskos (A)	Skylodemos (K)
Katsantones (K)	Kostas Stratos (A)
Giorgos Stratos (A)	Tzonios
Chrestos Thomas (M)	Georgios Varnakiotes (A)
Anastasios Tsontas	Spyridon Varrouchas (G)
Nikolaos Tzavellas (G)	Nasos Zervas (L)
Photos Tzavellas (L)	Tousas Zervas (L)
Diamantes Tzimas (L)	Tzimas Zervas (L)
Nastos Tzimas (L)	

A = armatolos in Metropolitan Ignatios' Corps of detached service.
 G = Special Greek Corps of Akarnanian Brigade.

Αλεξάνδρα Καρακώστα - Αηδόνη

Κλέφτες και αρματολοί του ορεινού Βάλτου

Η δράση και η Προσφορά τους

δες (3.000) δύναμη χτυπούσε τα αρματολίκια. Οι Κοντογιανναίοι αντιστάθηκαν γενναία και εμπύχωναν και τους άλλους αρματολούς. Ο Γιουσούφ χτύπησε τελικά τους Κοντογιανναίους στο Μαυρίλο των Αγράφων έχοντας ομόγνους και τους προεστούς Έλληνες Χατζησκαίους, νικήθηκαν, επιχείρησαν κατόπιν γιουρούσι, διέσπασαν τους Αρβανίτες, αλλά ο Γιουσούφ πρόλαβε τους δύο αδελφούς στο γεφύρι της Τατάρνας, όρια στον Αχελώο Αγράφων και Βάλτου. Ο Κωσταντής σκοτώθηκε κι ο Μήτσος διέφυγε στη Βόνιτσα κι από κει στην Ενετοκρατούμενη Λευκάδα.

Η καταστροφή των ισχυρών Κοντογιανναίων ήταν ολοκληρωτική όμως στα 1812 ο Μήτσος που επέζησε ξαναπήρε το προγονικό του αρματολίκι που το διατήρησε ως την επανάσταση στην οποία έλαβε μέρος.

Ο γιος του σκοτωμένου Κωσταντή στο χαλασμό της οικογένειας στην Τατάρνα, Νικολάκης, που είχε παστεί αιχμάλωτος, απελευθερώθηκε και έλαβε μέρος στην επανάσταση. Μαζί με τον αδελφό του Σπύρο έλαβαν μέρος στη μεγάλη πολιορκία του Μεσολογγίου και σκοτώθηκε κατά την έξοδο της φρουράς. Ο δε Ευάγγελος, γιος του Μήτσου Κοντογιάννη, που γεννήθηκε περί το 1804-5 έλαβε μέρος σε διάφορες μάχες κατά τον αγώνα και ήταν ένας από όσους έφθασαν έξω της φρουράς κατά την έξοδο και προσέφερε βοήθεια. Πέθανε στη Φθιώτιδα το 1878 με το βαθμό του Υποστρατήγου. Η ασμάνια πάλα του Μήτσου Κοντογιάννη όπως μας πληροφόρησαν από τον Πολιτιστικό Σύλλογο Υπάτης «**Αινιάνες**» βρίσκεται στη Μονή Αγάθωνος Υπάτης με χαραγμένη την επιγραφή: «**Όμοιος τυρράνους δε ψηφεί, ελεύθερος στον κόσμο ζει**» Δυστυχώς δεν βρήκαμε προσωπογραφία κανενός αγωνιστή της οικογένειας.

ΟΙ ΣΚΥΛΟΔΗΜΑΙΟΙ

Από πληροφορίες του Φοριέλ αλλά και από ενθυμήσεις και μαρτυρίες μαθαίνουμε ότι οι Σκυλοδημαίοι ήταν οπλαρχηγοί καταγόμενοι από το Πατιόπουλο-Σύντεκνο του ορεινού Βάλτου.

Ήταν πέντε αδέρφια με γενάρχη τον Γέρο-Σκυλοδήμο. Οι πιο γνωστοί της οικογένειας ήταν ο Μήτσος Σκυλοδήμος πιστός υπασπιστής του Καραϊσκάκη ως το θάνατό του στο Φάληρο τον Απρίλιο του 1827 όπου του εμπιστεύτηκε και τα ανήλικα παιδιά του. Ο Μήτσος Σκυλοδήμος έφτασε στο βαθμό του Συνταγματάρχη, είχε εκλεγεί Βουλευτής του Βάλτου. Πέθανε κι ετάφη στον Καρβασαρά (Αμφιλοχία) το 1871.

Τα αδέρφια Σκυλοδήμου δεν είχαν όλα το ίδιο επώνυμο, κάτι που συνηθίζονταν τότε. Ο Σπύρος Σκυλοδήμος,

Ο Μήτσος Σκυλοδήμος. (Υπερασπιστής του Γ. Καραϊσκάκη)

Ο Γιάννης Σκυλοδήμος γιος του Δημάρχου Θυάμου Μάρκου Σκυλοδήμου, πέθανε υπεραιωνόβιος το 2001 στην Αμφιλοχία.

Ο Μάρκος Σκυλοδήμος. Ο Δήμαρχος του Δήμου Θυάμου.

αδελφός, ήταν φυλακισμένος στα Γιάννενα στα μπουντρούμια του Αλή-Πασά, απ' όπου κατάφερε να αποδράσει και να φτάσει ως το Σύντεκνο κι από τις κακουχίες δεν τον γνώρισαν τα αδέλφια του.

Για το γεγονός αυτό υπάρχει σχετικό ποίημα.

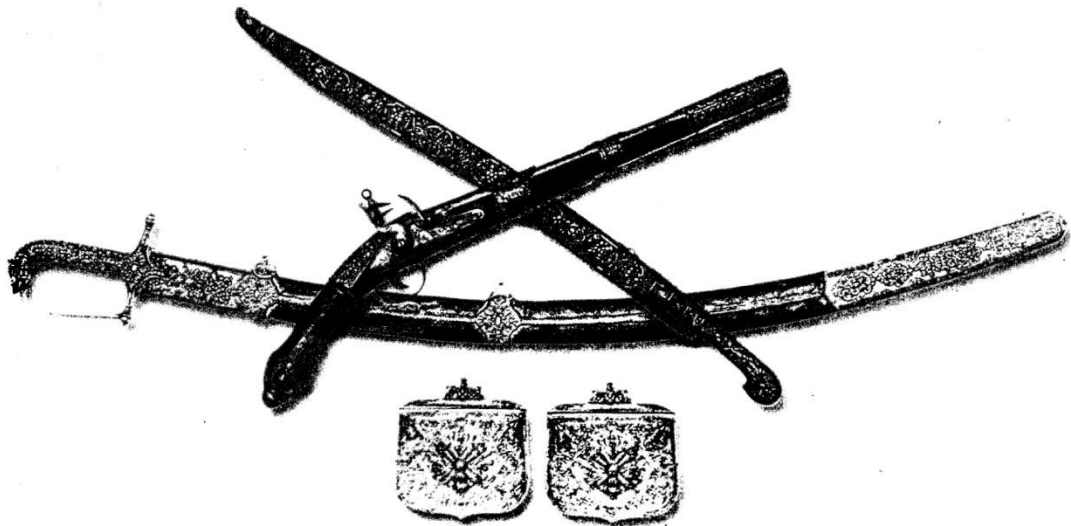
Ο άλλος γιός του Γέρο-Σκυλοδήμου Γιάννης, διέπρεψε στην καταστροφή των Καλαρρυτών και πήρε μέρος στην Ελληνική Επανάσταση. Πέθανε στο Αίγιο το 1832, ο δε αδελφός του Σπυρος σκοτώθηκε στην έξοδο του Μεσολογγίου. Πληροφο. Ηπειρώτικα Δημοτικά Τραγούδια ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ. Σελ. 130

Μετά την απελευθέρωση και τη διοικητική διαίρεση της χώρας σε Δήμους, ο Μάρκος Σκυλοδήμος από το Σύντεκνο - Πατιόπουλο ήταν εκλεγμένος δήμαρχος του Δήμου Θυάμου του ορεινού Βάλτου.

Ο Μάρκος Σκυλοδήμος είχε πολλά παιδιά μεταξύ των οποίων και ο Γιάννης Σκυλοδήμος γνωστός παράγων και σημαίνον μέλος της κοινωνίας της Αμφιλοχίας και πέθανε υπεραιωνόβιος πρόσφατα το 2001 σε ηλικία 106 ετών.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΧΑΡ. ΤΕΛΩΝΑ

ΟΙ ΠΡΟΜΑΧΟΙ ΤΗΣ ΠΑΤΡΙΔΟΣ ΒΑΛΤΙΝΟΙ ΑΓΩΝΙΣΤΕΣ ΤΟΥ '21

ΕΚΔΟΣΗ: ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ ΑΜΦΙΛΟΧΙΑΣ
«Ο ΚΥΡΗΝΑΙΟΣ»

ΑΜΦΙΛΟΧΙΑ 2004

Σκυλοδῆμος Μῆτρος (Από Σύντεκνο)

«πουλήσαμε καί τά ἄρματά μας»

Ἀπό τοὺς ἀνδρειότερους καί πιό ἐμπιστους ἀξιωματικούς τοῦ Καραϊσκάκη. Ἔλαβε μέρος σέ ὅλες τίς μάχες κοντά στόν ἀρχηγό του καί διακρίθηκε ιδιαίτερα κατά τά 1824-1825.

Στήν Ἀττική στίς συγκρούσεις μέ τόν Κουταχῆ ἀνδραγάθησε. Τόσο τόν ἐκτιμοῦσε ὁ Καραϊσκάκης, πού στή διαθήκη του, τόν ὀρισε προστάτη τῆς οἰκογενείας του κι' ἐκεῖνος πιστός στήν τελευταία ἐπιθυμία τοῦ ἀρχηγοῦ του, ἔφτασε στό σημεῖο μέχρι νά πουλήσῃ καί τά ἄρματά του γιά νά βοηθήσῃ τά ὀρφανά.

Μέ τό ὄνομά του εἶναι συνδεμένο καί τό ἐξῆς περιστατικό: Στή μεγάλη του ἀρρώστια ὁ Καραϊσκάκης εἶχε ἕναν φραγγογιατρό πού τοῦ ἔφτειαχνε γιαιτρικά. Ὁ καιρός ὅμως περνοῦσε καί πήγαινε στό χειρότερο. Γιά νά τόν δοκιμάσῃ κάλεσε τό Σκυλοδῆμο καί τοῦ εἶπε: Αὔριο τό πρωῖ πού θάρθῃ ὁ γιαιτρός νά μέ κοιτάξῃ, νά εἶσαι καί ἐσύ σκεπασμένος μέ τή φλοκάτη μαζί μου καί ὅταν ἐκεῖνος ζητήσῃ τό χέρι μου νά βγάλῃς ἀπ' τά σκεπάσματα τό δικό σου. Τό πρωῖ πού τόν ἐπισκέφτηκε ὁ γιαιτρός τοῦ ζήτησε τό χέρι του. Κι' ὁ Σκυλοδῆμος τοῦ ἔδωκε τό δικό του. Ἐπιασε τό σφυγμό ὁ γιαιτρός καί τοῦ εἶπε: καλά πᾶμε καπετάνιο μου, μόνο πού χρειάζεσαι ἀκόμα ἀνάπαυση γιαιτί ὁ σφυγμός σου εἶναι ἀδύνατος.

— Τίνος ὀρέ εἶναι ἀδύνατος ὁ σφυγμός, τοῦ φώναξε ὁ Καραϊσκάκης, τοῦ Σκυλοδήμου πού καβαλικεύει φοράδα καλπάζοντας; Φώναξε τότε δυό καί τοὺς διέταξε νά τοῦ ρίξουν σαράντα ξυλιές στά πισινά καί νά τόν διώξουν.

Παπαντώνης Ἀθανάσιος.

Πάτσης Δημήτρ., ἀπό Λεπενουῦ, ἀξιωμακός 7ης τάξεως.

Πεσλῆς Γιώργος.

Πεσλῆς Σπύρος, ἀξιωμα. 5ης τάξεως.

Πίνας Νικόλαος, χιλίαρχος.

Προκάκης Γιώργης, ἀπό Ἀμβρακιά.

Προκοπίου Πάνος.

Πριόβολος Κώστας, ἀπό Σακαρέτσι, ἔπεσε στό Πέτα.

Πριόβολος Νίκος, ἀπό Σακαρέτσι. Ἔπεσε στήν Ἔξοδο.

Ράγκος Γῶγος, ἀπό Σύντεκνο. Ἔπεσε μαχόμενος.

Ρῶκος Κώστας, ἀπό Σύντεκνο.

Σακογιάννης Κώστας, ἀπό Δούνιστα. Ἔπεσε στό Πέτα.

Σακογιάννης Γεώργιος, ἀδελφός του. Ἔπεσε στήν Ἀθήνα.

Σελεβίστας Σταμούλης, ἀξιωμακός Δ' τάξεως.

Σιφῆς (...)

Σιφῆς (...) ἀδέλφια ἀπό τό Σύντεκνο. Ἔπεσαν στή μάχη τοῦ Πέτα, τό 1822.

Σιασοβίτης Κώστας, ἀπό Σακαρέτσι.

Σκυλοδήμος (...) ἀπό Σύντεκνο, χιλίαρχος, ἔπεσε στό Μεσολόγγι.

Σόζιος Γιάννης, ἐκατόνταρχος.

Σουβλῆς Γιώργος, ἀπό Σαρδίνια.

Σούκιος (...), ἀπό Λαγκάδα. Ἔπεσε σέ μάχη.

Σούτρας Θανάσης, ἀπό Ἀμβρακιά, ἔπεσε στήν Ἔξοδο.

Σταθελάκος Σωτήρης.

Σταύρου Δημός.

Στράτος Κωστούλας, ἀπό Λουτρό.

Σωτήρης Δημός, ἀπό Σύντεκνο, χιλίαρχος.

Ταράτσας Δημός, ἀπό Χαλκιοπούλους, χιλίαρχος.

Τερζῆς Νικόλαος, ἀπό Ἀμβρακιά.

Τζαδήμας Νικόλαος, ἀπό Σύντεκνο.

Τζέμος Δημός, ἀπό Σύντεκνο.

Τούλιος Γιάννης.

Τσαντζᾶς Ἀλέξης.

ΣΠΥΡΟΥ ΜΕΛΑ
ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ
ΧΡΥΣΗ ΔΑΦΝΗ ΠΟΛΩΝΙΑΣ

Ο Γ Ε Ρ Ο Σ
ΤΟΥ
Μ Ο Ρ Ι Α

ΤΕΤΑΡΤΗ
ΕΚΔΟΣΗ

ΜΠΙΡΗΣ
ΑΘΗΝΑ 1957

μην χῶμα εἰς τὸν τάφον τους».

Ἡ εἶδηση τοῦ θανάτου τοῦ Κολοκοτρώνη ἀνατάραξε τὴν πολιτεία. Ὅλα τὰ μαγαζιά καὶ τ' ἀργαστήρια κλείσαν καὶ κύματα πήγαινε καὶ ρχόνταν ὁ λαὸς στὸ σπίτι τοῦ στρατάρχη. Μὲ τὰ πλήθη τοῦτα φθάσαν κι οἱ παλιοὶ ἀγωνιστές, τὸν καταφιλοῦσαν κι ἔκλαιγαν μ' ἀναφυλλητά. Τὸν ντύσαν μὲ τὴ στολὴ τοῦ ἀντιστρατήγου, τοῦζωσαν τὸ σπαθὶ ποῦχε ἔταν πρωτοξεκίνησε ἀπὸ τὴ Σκαρδαμούλα γιὰ τὸν ἀγῶνα, τοῦ φέρεσαν τσαρούγια καὶ τὸν ἀπίθωσαν στὴν κάσα βάζοντας κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του μιὰ τούρκικη σημαία. Τοῦδαλαν πλάι τὴν περικεφαλαία του καὶ τὶς σπαλιέτες τῆς στολῆς ποῦ φοροῦσε στὰ Ἐφτάνησα. Κι ἀπὸ τὴν ἄλλη μεριά τὸ θώρακα. Τὸ συμβούλιο τῆς ἐπικρατείας συνεδρίαζε τὴν ὥρα ποῦμαθε τὸ θάνατό του. Ὁ Ρήγας Παλαμῆδης, μ' ἓνα λόγο γεμάτο θαυιά συγκίνηση, γύρεψε νὰ λυθεῖ ἀμέσως ἡ συνεδρίαση. Τὸ σῶμα πῆγε νὰ συλλυπηθεῖ τοὺς συγγενεῖς τοῦ Γέρου. Τὸ ὑπουργικὸ συμβούλιο ἔκαμε τὸ πρόγραμμα τῆς κηδείας καὶ ἔρισε τρεῖς μέρες δημόσιο πένθος. Ἡ πομπὴ κατέβηκε ἀπὸ τὴν ὁδὸν Ἐριμοῦ καὶ μπαίνοντας στὸν ὁδὸν Αἰόλου ἔφτασε στὴν Ἁγία Εἰρήνη ἔπου ψάλλθηκε ἡ νεκρώσιμη ἀκολουθία. Ἦταν τόσος ὁ λαός, ποῦ ἡ ἀρχὴ τῆς πομπῆς εἶχε φθάσει στὴν Ἐκκλησία, ἔταν ἡ οὐρὰ δὲν εἶχε μπεῖ ἀκόμα στὴν ὁδὸν Ἐριμοῦ. Γύρω ἀπὸ τὴ νεκροφόρα ἦταν ὁ πρόεδρος τοῦ συμβουλίου τῆς ἐπικρατείας Κουτουριώτης, ὁ ἀντιστράτηγος Τσώρτες, ὁ ὑποστράτηγος Τζαβέλλας, ὁ ὑποστράτηγος Γιατράκος, οἱ συνταγματάρχες Πλαπούτας καὶ Μακρυγιάννης, οἱ σύμβουλοι τῆς ἐπικρατείας Δελγιγιάννης, Ρενιέρης, Μαῦρος, Καρατζᾶς, Ρώμας καὶ Παλαμῆδης. Τὰ παράσημα κρατοῦσαν σὲ μεταξωτὰ μαξιλάρια οἱ ταγματάρχες Σκυλοδόγιμος, Γιουρούκος καὶ Πετροπουλάκης. Στὰ μπαλκόνια ἦταν πῆχτρα ὁ κόσμος, μάτια βουρκωμένα παντοῦ. Ὁ Κολίνος λιγοθύμησε. Ὁ Γενναῖος ἔμως συγγρατοῦσε τὸν ἑαυτὸ του. Δὲν ἔλειψαν καὶ ρωμέϊκες ἀταξίες στὴν ἐκκλησία. «Εἰς τὸν ναὸν τῆς πρωτευούσης—γράφει ὁ συντάχτης τοῦ «Ἀνεξαρτήτου»—δὲν ἐφαίνετο εἰμὴ εἰς πολυσύνθετος τραγέλαφος (ἢ καὶ ἀρλεκινισμὸς) πρῶτον εἰς τὰ ἀπαρτίζοντα τὸν ἱερὸν μας κλῆρον πρόσωπα, τὰ ὁποῖα ἐνδεδυμένα τὰς ἱερατικὰς στολὰς ποικιλοχρῶμους εἰς ἐπικήδειον τελετὴν, ξεκάλτωτα, κακοπαπουτσωμένα, ἀκτένιστα κτλ. περιῆσαντο εἰς μίαν σύγχυσιν καὶ ἔψαλλον. Οἱ ἀναγνώσται μας (οἱ περὶ τοὺς κ. κ. μουσικοὺς, ἀριστερόν τε καὶ δεξιόν) ἄλλοι μὲ καπότας, ἄλλοι μὲ ταλαγάνια, ἄλλοι χωρὶς κάλτσας, ἄλλοι μὲ σχισμένα παπούτσια χοροστατοῦντες καὶ κρατοῦντες δᾶδες δὲν παρίστανον εἰμὴ ἀξίαν γέλωτος σκηνὴν εἰς ὄλους τοὺς θεατὰς, πολὺ δὲ μᾶλλον εἰς τὰς ὄψεις τῶν κ. κ. πρέσβειων τῶν ξένων δυνάμεων». Κανεῖς ἔμως δὲν πρόσεχε αὐτὰ ἔλα πιά, ἔταν ἄρχισε τὸ λόγο του ὁ φοβερός ἐκκλησια-

Συλλογή
ἀπομνημονεύματα

ΙΩΑΝΝΗΣ Σ. ΚΟΛΙΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΛΗΣΤΕΙΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ
(19ος αι.)

► επίκεντρο

σε μόνο 800 άνδρες, για να καρποῦται ὁ ἴδιος τούς ὑπόλοιπους μισθούς⁴³.

Τόν Δεκέμβριο ὁ Σκαλτσογιάννης, ὁ Κατσικογιάννης, ὁ Τσιγαρίδας, οἱ Κοτσιλαῖοι καί ἄλλοι καπετάνιοι μέ τούς ἄνδρες τους, καθώς καί ἄγνωστος ἀριθμός ληστῶν, ἤσαν συγκεντρωμένοι στήν περιοχή τῆς Σκουληκαριάς. Σύμφωνα μέ τίς στρατιωτικές καί πολιτικές ἀρχές τῆς Αἰτωλοακαρνανίας, ἡ συγκέντρωση εἶχε πραγματοποιηθῆ «οὐχί πρός σκοπόν ἀποστασίας ἐναντίον τῆς Ὀθωμανικῆς ἐξουσίας, ἀλλ' ἀπλῆς ἀντιπράξεως κατ' αὐτῆς ἐπί σκοπῶ νά ἐκβιάσῃ ταύτην πρός πληρωμήν τῶν δεδουλευμένων μισθῶν αὐτῶν καί παραχώρησιν περισσοτέρων ὠφελειῶν»⁴⁴. Στίς 23 Δεκεμβρίου ἀναφέρεται ἡ πρώτη συμπλοκή τῶν συγκεντρωμένων καπετάνιων καί ληστῶν μέ ἀπόσπασμα Ἀλβανῶν τοῦ δερβέναγα στή Σκουληκαριά. Σύμφωνα μέ ἀναφορά τοῦ ἐπάρχου Βάλτου, «οἱ περί τόν Δημήτριον Φ. Σκαλτσογιάννην λησταί ἕως 50, ἀπολυθέντες τῆς ὑπηρεσίας παρά τοῦ Δερβέναγα Σουλεϊμάν Καίκα, συνεκεντρώθησαν εἰς τό χωρίον Σκουληκοκαριά. Ὅτι κατ' αὐτῶν ἐπιτεθέντων τήν 23 τοῦ τρέχοντος τῶν μισθοφόρων τοῦ εἰρημένου Δερβέναγα καί γενομένης συμπλοκῆς ἐν τῷ χωρίῳ διαρκείας ἕξ ὥρας, ἐφονεύθησαν καί ἐπληγώθησαν ἐκ τῶν μισθοφόρων δέκα, ἐνῶ οἱ λησταί ἔμειναν πάντες ἀβλαβεῖς»⁴⁵. Σύντομα ἀκολούθησαν καί ἄλλες ἀψιμαχίες καί συμπλοκές μεταξύ τῶν μισθοφόρων τοῦ δερβέναγα καί τῶν συγκεντρωμένων καπετάνιων καί ληστῶν στό Ραδοβίτσι. Δέν εἶναι γνωστός ὁ ἀριθμός τῶν συναθροισμένων ἐνόπλων στό στάδιο αὐτό, οὔτε εἶναι εὐκόλο νά ὑπολογισθῆ, ἐπειδή ὁ ἀριθμός τους ἦταν ρευστός. Οἱ ἐλληνικές ἀρχές, προξενικές, πολιτικές καί στρατιωτικές, ἀναφέρονται σέ συγκέντρωση τῶν «συμμοριῶν» τῶν Σκαλτσογιανναίων, Γκόληδων, Κοτσιφαίων, Τσιγαριδάκη, Κατσικογιάννη καί Ντερέκα. Ἐπρόκειτο γιά τόν Δημήτριο Σκαλτσογιάννη καί τούς συγγενεῖς του· τόν Γκόλια καί τόν Κώστα Ἀγγέλη· τόν Δημήτριο Τσιγαρίδα ἢ Τσιγαριδάκη· τούς Κοτσιφαίους ἢ Κοσσυβάκηδες, δηλ. τόν Ἀνδρέα καί τόν Γιάννη Κοσσυβάκη·

τόν Καραγιάννη Κοτσίλα και τούς αδερφούς του, τόν Γεώργιο Κατσικογιάννη και τόν Κώστα Ντερέκα. Ός τίς άρχές Ίανουαρίου του 1854, οί καπετάνιοι και οί ληστές στό Ραδοβίτσι είχαν σχηματίσει έναίιο σώμα, τό όποιο αναφέρεται μάλιστα ότι διέθετε και σημαία, πού είχε σταλή από τόν Καρβασαρά⁴⁶.

Οί εξέλιξεις στό Ραδοβίτσι ύπήρξαν αίτία για νά συναντηθούν ό Φράσαρης και ό διοικητής του 9ου τάγματος τής όροφυλακής ταγματάρχης Δημήτριος Σκυλοδήμος⁴⁷. Ό Φράσαρης παραπονέθηκε ότι ό αδελφός του Σκυλοδήμου, πού ήταν δήμαρχος Θυάμου, ύποστήριζε και υπέθαλπε τούς καπετάνιους και τούς ληστές πού είχαν συγκεντρωθή στό Ραδοβίτσι και προκαλούσαν τήν έξουσία. Έθιξε επίσης τό ζήτημα τών οικογενειών τών καπετάνιων πού είχαν καταφύγει στό Έλληνικό και διέμεναν στά μεθόρια, από όπου παρείχαν διάφορες διευκολύνσεις στους καπετάνιους. Ό Σκυλοδήμος άντέκρουσε τίς κατηγορίες και είπε στον δερβέναγα «νά μήν πιστεύη τά κατά του αδελφού μου, διότι και ήμεϊς έχομεν τούς έναντίον μας. Διότι άν πρέπει νά πιστεύωμεν εις ό,τι μάς λέγουν, τότε λέγω και έγώ προς αυτόν, ό,τι μου είπον διά τά γενόμενα παρά του Σκαλτσογιάννη και Κατσικογιάννη, ότι είναι ύποκινήσεις ιδικαί του διά νά δείξη αναγκαίαν τήν διαμονήν του ενταϋθα, ύποπτευόμενος μήπως τόν διατάξουν νά εκστρατεύση κατά τών Ρώσων, του επρόσθεσα συνάμα ότι αρχίζω σχεδόν νά πείθομαι εις τά αδόμενα, επειδή δέν λαμβάνει μέτρα δραστήρια προς καταδίωξιν και έξαφάνισιν τών ληστών, αφού ή κυβέρνησις του δίδει προς αυτόν 2300 μισθούς και αυτός δέν έχει ούδέ πεντακοσίους ύπομισθίους και αυτούς τούς έτοποθέτησε εις τά χωριά διά νά καταμαστιζωσι τόν λαόν αντί νά σχηματίση άποσπάσματα προς καταδίωξιν τών ληστών»⁴⁸. Ό Φράσαρης και ό Σκυλοδήμος «έσυγχίσθηκαν», όπως αναφέρεται, και ή συνάντησή τους δέν κατέληξε σε καμιά συμφωνία⁴⁹, παρά μόνο έπιβεβαίωσε τήν άμοιβαία καχυποψία. Πολύ πιθανό, άλήθευαν τόσο οί κατηγορίες του Φράσαρη κατά τών τοπικών έλληνικών άρχων όσο και τά «αδόμενα»

γιά τις σχέσεις του ίδιου με τους ληστές⁵⁰. Παρακάτω θά εξετασθῆ ἔκτενέστερα ὁ ρόλος τοῦ Φράσαρη καί τοῦ Σκυλοδήμου στό κύκλωμα τῆς μεθοριακῆς ληστείας.

Οἱ συμπλοκές στό Ραδοβίτσι ἐπέδρασαν ὡς καταλύτης σέ ὀλόκληρη τήν ἐπαρχία Ἄρτης καί στά γειτονικά Ἄγραφα. Ἡ προσπάθεια τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν νά συλλέξουν τοὺς φόρους καί ἡ ἔξαψη τῶν πνευμάτων ἀπό τήν ἔκρηξη τοῦ ρωσοτουρκικοῦ πολέμου δέν ἄργησαν νά ὀδηγήσουν πολλοὺς Χριστιανούς τῆς περιοχῆς στό Ραδοβίτσι, ἐξέλιξη πού προσέδωσε ἐπαναστατικές διαστάσεις στό στασιαστικό κίνημα τῶν συγκεντρωμένων καπετάνιων καί ληστῶν. Ἡ προσέλευση δέν ὑπῆρξε ἀθρόα, ἀλλά συντελέσθηκε σταδιακά καί συχνά ἐπειδή δέν ὑπῆρχε ἐναλλακτική λύση. Τά κίνητρα τῶν διαφόρων στοιχείων πού ἀποτελέσαν τά ἀνταρτικά σώματα θά εξετασθοῦν παρακάτω, στό βαθμό πού αὐτό εἶναι δυνατό. Γιά τή στάση τῶν κατοίκων τῆς περιοχῆς πρὸς τοὺς συγκεντρωμένους ἄνδρες στό Ραδοβίτσι δέν ὑπάρχουν πολλές μαρτυρίες. Εἶναι γνωστό ὡστόσο ὅτι ἀμέσως μετὰ τίς πρῶτες συμπλοκές, οἱ πρόκριτοι τοῦ Βελεντζικοῦ ἔγραψαν στόν δερβέναγα ὅτι «οἱ εὐρισκόμενοι εἰς Ραδοβίτσι λησταὶ εἰσὶν ἅπαντες αἰγοβοσκοὶ χωρὶς καμμίαν σημασίαν, εἰς τῶν ὁποίων τά κινήματα δέν θέλουν δώσουν οἱ αὐτοὶ χωρικοὶ καμμίαν ἀκρόασιν, ἀλλὰ πρέπει νά στείλῃ εἰς τό χωρίον των τουλάχιστον διακοσίους Ὀθωμανοὺς διά φύλαξιν τοῦ χωρίου καί διά νά μὴ ἐνοχοποιηθοῦν οἱ κάτοικοι ὅτι εἶναι συνεννοημένοι μετὰ τῶν ληστῶν»⁵¹.

Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι οἱ χαρακτηρισμοὶ τῶν προκρίτων γιά τοὺς συναθροισμένους ἐνόπλους στό Ραδοβίτσι προέρχονταν ἀπό τήν ἐπιθυμία τους νά ἀποτρέψουν ἐπιδρομὴ Ἀλβανῶν ἀτάκτων, μέ σκοπὸ τήν καταστολὴ τοῦ κινήματος καί τίς γνωστὲς συνέπειες πού εἶχαν παρόμοιες ἐπιδρομές. Αὐτό βέβαια δέν σημαίνει ὅτι ἐπικροτοῦσαν τίς ἐνέργειες τῶν καπετάνιων καί τῶν ληστῶν, πολὺ λιγότερο μάλιστα ὅτι τοὺς ὑποστήριζαν ἐνεργῶς. Ὑπῆρχαν ἴσως καί ὀρισμένοι πού ἐκδήλωσαν ἀπὸ τήν ἀρχὴ ἐπαναστατικές διαθέσεις. Χαρακτηριστικό ἴσως εἶναι τὸ παράδειγμα ἐνός

προκρίτου του Βελεντζικού του Χρ. Κωστάκη, ο οποίος, όταν κλήθηκε από τους κατοίκους του πεδινού χωριού Δημαριό να καταφύγει εκεί και να τεθῆ υπό τήν προστασία τῆς τουρκικῆς ἐξουσίας, ἀπάντησε ὅτι ὡς τότε «ἦτο μέ τήν Τουρκία, ἀλλ' ἤδη θά δουλεύση τό ἔθνος του»⁵².

Εἶχαν ἀρχίσει ἐν τῷ μεταξύ οἱ συνεννοήσεις τῶν συγκεντρωμένων στό Ραδοβίτσι μέ Ἕλληνες ἀξιωματικούς στόν Βάλτο, ὅπως τούς ἀνθυπολοχαγούς τῆς ὀροφυλακῆς (τοῦ 9ου τάγματος) Σπύρο Γ. Καραϊσκάκη καί Δημήτριο Θ. Γρίβα καί ἄλλους. Ὅταν πληροφορήθηκε τίς ἐπαφές αὐτές ὁ Φράσαρης, ἔσπευσε νά ἐπιστήσει τήν προσοχή τῶν ἑλληνικῶν ἀρχῶν Βάλτου. Στίς 13 Ἰανουαρίου ἀναφέρθηκε συγκεκριμένα σέ ἐπιστολή τοῦ Καραϊσκάκη, τήν ὁποία εἶχε δεῖ «ὀφθαλμοφανῶς», πρὸς τούς καπετάνιους Σκαλτσογιάννη, Καραγιάννη Κοτσίλα, Τσιγαρίδα, Κατσικογιάννη καί Ντερέκα, ὅπου ἔγραφε νά «ἀνταμώσωσι ὅλα τά μπουλούκια στό Ραδοβύζι», καί ὅτι θά πήγαινε καί ὁ ἴδιος μέ 200-300 ἄνδρες ἐκεῖ σέ δέκα μέρες⁵³. Τίς ἴδιες μέρες ἀναφέρονται συγκεντρωμένοι στό Ραδοβίτσι 300 περίπου, «Ὅθωμανοί τε καί Ἕλληνες ὑπήκοοι», μέ σημαῖες⁵⁴. Στίς 15 Ἰανουαρίου στή μονή τῆς Θεοτόκου τοῦ Ραδοβιτσίου κοντά στό χωριό Μπότση, οἱ συναθροισμένοι ἔνοπλοι, 450 ὅπως ὑπολογίζονταν, ἄκουσαν ἐπαναστατικό κήρυγμα ἀπό τούς ἀρχηγούς καί ὀρκίστηκαν νά διώξουν τούς Τούρκους ἀπό τήν πατρική γῆ. Κατόπιν οἱ πρόκριτοι καί οἱ καπετάνιοι ὑπέγραψαν προκήρυξη, ὅπου δήλωναν ὅτι, «βεβαρημένοι ἀπό τās καταπιέσεις καί τούς ὑπερόγκους φόρους, πρὸς δέ καί τās ἀτιμώσεις τῶν παρθένων μας ἀπό ἀγρίους καί ἀνεπιδέκτους διορθώσεως κατακτητῆς Ὀσμανλίδας, ἐπαναλαμβάνομεν τόν κοινόν ἀγῶνα τοῦ 1821». Ὑπέγραψαν «οἱ Πρόκριτοι Ραδοβυζίου»⁵⁵.

Ἡ ἐξέγερση στό Ραδοβίτσι γρήγορα ἐξαπλώθηκε στά χωριά τοῦ Σουλίου, στή Θεσπρωτία καί σέ ἄλλες περιοχές τῆς Ἠπείρου, καθὼς καί στά Ἄγραφα, στήν ἀνατολική Θεσσαλία καί τή Μαγνησία καί στίς ἀρχές τῆς ἀνοιξέως στή Χαλκιδική. Στήν ἐπαναστατημένη Ἠπειρο ἔσπευσαν

μέ σώματα ἐθελοντῶν ἀπό τήν Ἑλλάδα πολλοί ἀξιωματικοί τοῦ στρατοῦ, τῆς ὀροφυλακῆς καί τῆς χωροφυλακῆς, στή μεγάλη τους πλειοψηφία ἀξιωματικοί τῆς Φάλαγγας καί ἐκπρόσωποι τῆς γενιᾶς τοῦ '21. Οἱ γνωστότεροι ἦσαν, ἐκτός ἀπό τόν Σπύρο Καραϊσκάκη καί τόν Δημήτριο Γρίβα πού ἀναφέρθηκαν ἤδη, ὁ Θεόδωρος Γρίβας, ὁ Κίτσος Τζαβέλας, ὁ Σωτήριος Στράτος, ὁ Νικόλαος Ζέρβας, ὁ Ἰωάννης Ράγγος, ὁ Λάμπρος Κουτσονίκας, ὁ Νικόλαος Κάσκαρης, ὁ Δημήτριος Τσόγκας, ὁ Νικόλαος Μπότσαρης, ὁ Ἡλίας Χορμόβας καί ὁ Λάμπρος Κάντζος. Στή Θεσσαλομαγνησία ἔδρασαν ὁ Χριστόδουλος Χατζηπέτρος, ὁ Θεόδωρος Ζιάκας, ὁ Γεώργιος Καταρραχιᾶς, ὁ Εὐάγγελος Κοντογιάννης, ὁ Παπακώστας Τζαμάλας, ὁ Νάκος Πανουργιᾶς, ὁ Γεώργιος Δουβουνιώτης, ὁ Νικόλαος Φιλάρετος καί ὁ Χρόνης Μπασδέκης. Τέλος στή Χαλκιδική διακρίθηκε, ὅπως εἶναι γνωστό, ὁ Τσάμης Καρατάσος⁵⁶. Δέν θά ἐξετασθοῦν οἱ ὀνομαστοί στρατιωτικοί τῆς ἐποχῆς πού ἔσπευσαν στίς ἐπαναστατημένες περιοχές· οὔτε τά κίνητρά τους, τά κατορθώματα ἢ τά σφάλματά τους. Θά παρουσιασθῆ μόνο ἡ δράση μερικῶν ἀπό τούς καπετάνιους καί τούς ληστές πού πῆραν μέρος στά ἐπαναστατικά γεγονότα, καί ἰδιαίτερα ἐκείνων γιά τούς ὁποίους ἡ ἐπανάσταση ἦταν ἡ αἰτία ἢ ἀπλῶς ἡ συγκυρία πού ἐπιδόθηκαν στή ληστεία.

Ὁ Μῆτσος Κόκκαλης ἦταν ἓνας ἀπό τούς γνωστότερους ληστάρχους τῆς περοεπαναστατικῆς περιόδου στήν Ἠπειρο καί τήν Ἀκαρνανία. Τόν Δεκέμβριο τοῦ 1852 ἦταν μέ τή συμμορία του στήν ὑπηρεσία τοῦ δερβέναγα, προσωρινά ὅμως καθῶς φαίνεται καί μόνο γιά μιᾶ ἐπιχείρηση κατά τῶν ληστῶν στό Ραδοβίτσι⁵⁷. Τόν Μάρτιο τοῦ 1853 διέτριβε μέ λίγους συντρόφους στά περίχωρα τῆς Πρέβεζας, ἐν γνώσει τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν καί παρά τίς πιέσεις τῶν ἐλληνικῶν ἀρχῶν νά ἐκτοπισθῆ στά ἐνδότερα⁵⁸. Τό καλοκαίρι ἐπανεπιλημμένα ἐπέδραμε στήν Ἀκαρνανία καί μετά κατέφευγε στήν περιοχή Πρέβεζας⁵⁹. Τό φθινόπωρο, ὕστερα ἀπό παραστάσεις τῆς ἐλληνικῆς κυβερνήσεως, ἄνθρωποι του διέδωσαν ὅτι δροῦσε στό Ἑλληνικό, προφανῶς γιά

τήν εποχή αυτή βλ. Κοσμά Θεσπρωτού και Ἀθανασίου Ψαλίδα, *Γεωγραφία Ἀλβανίας καί Ἠπείρου*, ἐπιμ. Α.Χ. Παπαχαρίση, Ἰωάννινα 1964, σ. 88. Βλ. επίσης Ν.Κ. Κασομούλη *Ἐνθυμήματα στρατιωτικά τῆς ἐπανάστασης τῶν Ἑλλήνων, 1821-1833*, Α' τόμος, Ἀθήνα 1939, σ. 10 κ.έ.

45. Βλ. σχετικά ἔγγραφα, ὅπου ἀλληλογραφία Καποδίστρια - Μουστοξύδη, ἐκθέσεις τῶν ἀρχῶν τῆς Σκοπέλου πρὸς τὴν κυβέρνηση καὶ κατάλογοι τῶν καπετάνιων τοῦ «Ὀλύμπου» (Μακεδονίας), ΑΥΕ 1831)45)1 καὶ 1831)4)1α, ἰδιαίτερα ἐπιστολές τοῦ Μουστοξύδη πρὸς τὸν Καποδίστρια, 29 Ἰαν. 1831 καὶ 19 Μαΐου 1831, ἐπιστολές τοῦ Καποδίστρια πρὸς τὸν Μουστοξύδη, 13 Μαρτ. καὶ 23 Ἰουν. 1831, καὶ ἐκθέσεις τοῦ διοικητῆ Σκοπέλου Ι.Μ. Μηλαίτη, 18, 25 καὶ 30 Μαΐου καὶ 11 Ἰου. 1831. Βλ. καὶ Παράρτημα Α1. Γιά τοὺς Μακεδόνες καπετάνιους κατὰ τὴ διάρκεια τοῦ Ἀγῶνος, καθὼς καὶ γιά τίς καταχρήσεις τους εἰς βῆρος τῶν κατοίκων τῆς Σκιάθου, βλ. Α. Βακαλοπούλου, *Πρόσφυγες καὶ προσφυγικὸν ζήτημα κατὰ τὴν Ἐπανάστασιν τοῦ 1821*, Θεσσαλονίκη 1939, σ. 21-22, 32 κ.έ., Ι.Ν. Φραγκούλα, *Σκιαθίτικα. Α΄ Ἱστορία τῆς Σκιάθου*, Ἀθήνα 1978, σ. 102-112, καὶ Κ. Λιάπη «Ὁ Γερο - Καρατάσιος στὴ Θεσσαλομαγνησία», *Ἀρχ. Θεσσαλικῶν Μελετῶν*, 4 (1976), σ. 39-64.

46. Χ. Νέεζερ, *Ἀπομνημονεύματα*, Ἀθήνα 1936, σ. 185 κ.έ.

47. Κασομούλη, *Ἡμερολόγιον*, σ. 79, 96, 169, 192-193, καὶ ΓΑΚ, ὑπ. Ἐσωτ. Φ 178, νομάρχης Φθιωτιδοφωκίδας πρὸς τὸ ὑπ. Ἐσωτ., 19993)28 Μαΐου 1836.

48. ΓΑΚ, ὑπ. Ἐσωτ. Φ 162, ἐπιστολὴ Ἀθανασίου Μαλισόβα πρὸς τὸν στρατιωτικὸ ἀρχηγὸ Στερεᾶς, 7 Ἰαν. 1836. Μερικὴ ἀποκατάσταση τῆς ὀρθογραφίας. Γιά τὸ πρωτότυπο βλ. Παράρτημα Α2.

49. Hobsbawm, *Primitive Rebels*, σ. 20-21.

50. J. Cambell καὶ P. Sherrard, *Modern Greece*, Λονδίνο 1968, σ. 43-49, 83-86. Γιά περισσότερο συστηματικὴ ἀνάλυση βλ. J. Campbell, *Honour, Family and Patronage. A Study of Institutions and Moral Values in a Greek Mountain Community*, Ὁξφόρδη 1964.

51. Petropoulos, ὁ.π., σ. 261-265, καὶ Α.Σ. Σκανδάμη, *Σελίδες πολιτικῆς ἱστορίας καὶ πολιτικῆς. Ἡ τριακονταετία τῆς βασιλείας τοῦ Ὀθωνος, 1832-1862*, τ. Α', μέρ. 1, Ἀθήνα 1961, σ. 349 κ.έ.

52. Κασομούλη, *Ἡμερολόγιον*, σ. 65 κ.έ., 93, 156-157.

53. Petropoulos, ὁ.π., σ. 262-263.

54. Ἀρχ. Finlay, B7(9), ἐπιστολὴ Finlay (δὲν ἀναφέρεται ὁ παραλήπτης, ἀλλὰ πιθανόν ἦταν ὁ Gordon), 18 Ἰουλ. 1836 (ν.ή.).

55. Petropoulos, ὁ.π., σ. 252-253. Βλ. καὶ Κασομούλη, *Ἡμερολόγιον*, σ. 43 κ.έ.

56. Petropoulos, ὁ.π., σ. 265-266 σημ. 109.

57. Κασομούλη, *Ἡμερολόγιον*, σ. 113.

58. ΓΑΚ, ὑπ. Ἐσωτ. Φ 166, ἀναφορὰ τοῦ Εὐαγγέλου Κοντογιάννη (προφανῶς πρὸς τὸν Armanberg), 29 Φεβρ. 1836. Βλ. καὶ Παράρτημα Α3.

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Θ. ΤΣΙΑΜΑΛΟΣ

ΟΙ ΑΡΜΑΤΟΛΟΙ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ

Μελέτη για τις αρματολικές συγκρούσεις
και τα αρματολικά-συγγενικά δίκτυα της περιοχής
κατά την προεπαναστατική και επαναστατική
περίοδο του 1821

δειγμα οι Μπουκουβαλαίοι των Αγράφων με τους Βαρνακιώτες του Ξηρόμερου και οι Γιολδασαίοι του Καρπενησίου με τους Δυοβουνιώτες του Ζητουνίου. Κατά τη γνώμη μας, αυτή η απροθυμία των δύο αρματολικών οικογενειών να συνδεθούν συγγενικά δεν είναι τυχαία, αλλά εδράζεται στην παλιά αρματολική αντιπαράθεση Μπουκουβαλαίων - Συκάδων με χώρο αντιπαράθεσης το Καρπενήσι, το οποίο στη συνέχεια θα περάσει στα χέρια του Γιώργου Γιολδάση ως Αρματολού, γαμπρού των Συκάδων.

- στ) Η μακροχρόνια αντιπαράθεση δύο οικογενειών δεν αναιρεί την πρόθεση συγκρότησης συγγενικού δικτύου μόνο ανάμεσα σε αρματολικές οικογένειες αλλά και σε οικογένειες Σουλιωτών. Για παράδειγμα οι Μποτσαραίοι και οι Τζαβελαιοί εκτός του γεγονότος ότι δε συγγένεψαν ποτέ, λόγω της μεγάλης τους αντιπαράθεσης, απέφυγαν επίσης επιμελώς να κάνουν κοινή συγγένεια. Έτσι βλέπουμε τους Τζαβελαιούς να συγγενεύουν με τους Γιολδασαίους δύο φορές, ενώ οι Μποτσαραίοι αναπτύσσουν συγγενικούς δεσμούς με τους Ίσκους δύο φορές και με τους Κοντογιανναίους μία.
- ζ) Η συγκρότηση αρματολικού-συγγενικού δικτύου μπορεί ως ένα βαθμό να διασφαλίζει τις οικογένειες των ενόπλων από τοπικούς επίβουλους και κοινούς εχθρούς, επιμερίζει όμως και όποιες συμφορές βρίσκει τις αρματολικές-συγγενικές οικογένειες. Η καταδρομή, για παράδειγμα, που εγένετο στην οικογένεια των Κοντογιανναίων από το Γιουσούφ Αράπη (1794-1795) συμπαρέσυρε και τους Γιολδασαίους ως συγγενείς τους.⁸⁸
- η) Η έρευνα κατέδειξε ότι οι αρματολικές οικογένειες στο πλαίσιο του αρματολικού ανταγωνισμού και της εμπέδωσης της κυριαρχίας τους στην περιοχή δε συστήνουν συγγενικά δίκτυα μόνο με ισάξιες αρματολικές ομάδες που γειτονεύουν με τη δική τους περιοχή, αλλά και με μικρότερες ένοπλες ομάδες που δρουν τοπικά ή με ενόπλους που δρουν στα γειτονικά αρματολίκια. Οι Γριβογιωργαίοι για τους Ίσκους, οι Κατσικογιανναίοι για τους Γριβαίους, οι Σκυλοδημαίοι για το Δήμο Σκαλτσά και ο Γιώργος Σφαλτός για τον Κώστα Σιαδήμα καλύπτουν ουσιαστικά την ανάγκη των αρματολικών οικογενειών να συστήσουν συγγενικά δίκτυα σταθερών σχέσεων και αμοιβαίας βοήθειας μικρότερης όμως εμβέλειας αλλά μερίζονος σημασίας για την κυριαρχία της αρματολικής ομάδας τοπικά και την αναπαραγωγή της στο αρματολικό σύστημα. Στην ίδια λογική εδράζονται και οι επιγαμικές σχέσεις που αναπτύσσουν οι

⁸⁸ Δεσφύρας, ο.π.σ., τ. 1, σ. 111.

Αρματολοί με οικογένειες κοτζαμπάσηδων, όπως για παράδειγμα οι Σισμαναίοι με τους Ξυδαίους, οι Στορναραίοι με τους Χατζηπετραίους, οι Ίσκοι με τους Στάικους, οι Κοντογιανναίοι με τους Τσολλάκογλου και οι Ανδρουτσαίοι με τους Τσαρλαμπάδες. Βέβαια η σύναψη επιγαμικών σχέσεων ανάμεσα στις αρματολικές και προεστικές οικογένειες σπανίζει ως κοινωνικο-πολιτικό γεγονός, διότι, όπως λέγει ο Νικόλαος Στορνάρης, «Προεστώς και Καπετάνος της <μιας> επαρχίας, [...] ανέκαθεν είναι δύο άκρα αντικείμενα».⁸⁹ Με άλλα λόγια πρόκειται για δύο αντίμαχες κοινωνικές τάξεις στο πλαίσιο του οθωμανικού κατακτητικού συστήματος με εντελώς διαφορετικά συμφέροντα και ιδεολογίες. Όσες φορές «συμπίπτουν» συγγενικά, επιβεβαιώνουν αφενός την εξαίρεση του κανόνα⁹⁰ και αφετέρου τη συγκυριακή σύγκληση προσωπικών συμφερόντων. Χαρακτηριστικό το παράδειγμα σύναψης συγγενικών σχέσεων ανάμεσα στον κοτζάμπαση της Πρέβεζας Τσαρλαμπά και στον ξακουστό Κλεφταρματολό Ανδρέα Ανδρούτσο. Ο Γερο-Τσαρλαμπάς «θέλων να εξασκή εν τη πόλει ισχύν τινά, να έχη συνάμα και καταφύγιον εν ανάγκη, εξελέξατο ως γαμβρόν τον Ανδρούτσον και ενύμφευσεν εν Πρεβέζη μετά της θυγατρός του Ακρίβως».⁹¹

⁸⁹ Αυτόθι, ό. π., τόμ. Α', σ. 313.

⁹⁰ Για το πώς αντιλαμβάνονταν οι κοτζαμπάσηδες την ταξική τους διαφορά με τους Αρματολούς και την έπαρση, που η κοινωνική τους πρωταρχία γεννούσε, πρβλ. την πληροφορία του στρατηγού Κ. Μαζαράκη, τη σχετική με την πρόθεση των Αρματολών Κοντογιανναίων να ζητήσουν για νύμφη κόρη των Χατζίσκων, μεγαλοκοτζαμπάσηδων του Μαυρίλου: «Όταν οι Κοντογιανναίοι εξήτησαν συμπθεριά, οι Χατζίσκοι εστόλισαν μίαν γαϊδάραν ως είδος νύμφης και τους την έστειλαν». Συλλ. Γιάννη Βλαχογιάννη, Ε 25, αρ. 903, Γ.Α.Κ.

⁹¹ Α. Γούδας, τόμ. Η' σ. 122, στο Τάκη Λάππα, Οδυσσέας Αντρουότσος, Αθήνα, σ. 34. Επίσης πρβλ. και το κλέφτικο τραγούδι, όπου την προεστική οικογένεια εκπροσωπούν οι γιοι του Γερο-Τσαρλαμπά: «Και κάνει τον κατήφορο στην Πρέβεζα πηγαίνει./ Του στέλνει ο Τσαρλαμπάς χαρτί κι ένα κομμάτι γράμμα./ Νάρθεις Αντρουότ' στο σπίτι μας, νάρθεις να ξεχειμάσεις και να σε κάνω και γαμπρό να πάρ'ς την αδερφή μας». Αυτόθι, ό. π., σ. 34.

Στο χώρο της Δυτικής Ελλάδας δεσπόζουν προεπαναστατικά δύο αρματολικές οικογένειες: του Γεωργάκη Νικολού Βαρνακιώτη στο Ξηρόμερο και του Ανδρέα Ίσκου στο Βάλτο με εμφανή τα στοιχεία των οριζόντιων και κάθετων δικτύων επικοινωνίας. Έτσι, παρατηρούμε προεπαναστατικά οι συγκεκριμένες οικογένειες να επενδύουν στη συμμαχική διάσταση των συγγενικών δεσμών και στη συγκρότηση ισχυρών αρματολικών δικτύων, τόσο με γειτονικά όσο και με μακρινά αρματολίκια.⁶⁹

Ο Γεωργάκης Βαρνακιώτης, κεφαλή της «αρχαίας» αρματολικής οικογένειας του Ξηρόμερου, η οποία έδωσε παλαιόθεν δείγματα επαναστατικής γραφής και άδολου πατριωτισμού,⁷⁰ συγκρότησε προεπαναστατικά συγγενικό-αρματολικό δίκτυο με τους Ίσκους του Βάλτου, τους Μπουκουβαλαίους των Αγράφων, τους κατατρεγμένους από τον Αλή και άστεγους αρματολικά Γριβαίους, τον Καραϊσκάκη και το σημαίνοντα κοτζάμπαση του Βάλτου, Αναγνώστη Καραγιάννη. Το δίκτυο αυτό θα περάσει στην Επανάσταση ελαφρώς τροποποιημένο, διότι ο κοτζάμπασης Αναγνώστης Καραγιάννης θα εγκαταλείψει το συγγενή του Γεωργάκη Βαρνακιώτη και θα ενταχθεί στη φατρία του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου, ενώ οι Μπουκουβαλαίοι, που έχουν απωλέσει μαζί με το αρματολίκι των Αγράφων και την αρματολική τους ισχύ, θα γίνουν καθ' όλη τη διάρκεια του Αγώνα επαίτες της παλαιάς τους «αρματολικής αξιοπρεπείας».⁷¹ Η κατάσταση αυτή τους κάνει συχνά να περνάνε στη σφαίρα επιρροής διάφορων προσώπων (Κολοκοτρώνη, Καραϊσκάκη) και ομάδων (Μαυροκορδάτου) και να γίνονται πολλές φορές όργανα αλλότρων συμφερόντων στην προσπάθειά τους να επιστρέψουν στο πατρογονικό τους αρματολίκι.⁷²

Η αρματολική οικογένεια του Ανδρέα Ίσκου, η ισχυρότερη οικογένεια στο Βάλτο, συγκρότησε εκτεταμένο συγγενικό-αρματολικό δίκτυο, προεπαναστατικά, με τους Βλαχόπουλους του Βλοχού, με τους Στραταίους του πεδινού Βάλτου, που είχαν το αρματολίκι του Μακρυνόρους, με την προεστική οικογένεια των Στάικων από το Βλοχό, με τους Μπουκουβαλαίους των Αγράφων, με τους Κοντογιανναίους του Πατρατζικίου, με τους οπλαρχηγούς Σκυλοδημαίους που κατάγονταν από τον ορεινό Βάλτο, με τους Κατσικογιανναίους της Βόνιτσας,

⁶⁹ Για τα αρματολικά-συγγενικά δίκτυα της Δυτικής Ελλάδας βλ. τον πίνακα που συνθέσαμε στην παρούσα μελέτη.

⁷⁰ Ν. Φυσεντζίδου, *Αυτόγραφοι Επιστολαί των επισημοτέρων Ελλήνων Οπλαρχηγών*, ό. π., σ. 282.

⁷¹ Βλ. επιστολή του Γιαννάκη Μπουκουβάλα προς το Θεόδωρο Κολοκοτρώνη τη 17^η Μαρτίου 1826, στο Ιω. Π. Ράγκος, *Ηρωικάί σελίδες της ιεράς Επανάστασεως. Ο Στρατηγός Ράγκος κατά το 1821*. Οι σημαντικότεροι μάχαι αυτού, εκδ. Αλεξάνδρου Παπαγεωργίου, Αθήνα 1891, σσ. 73-75.

⁷² Βλ. επιστολή Μαυροκορδάτου προς Βαρνακιώτη από το Ανατολικό, 4 Σεπτεμβρίου 1822, στο Ν. Φυσεντζίδου, *Αυτόγραφοι Επιστολαί των επισημοτέρων Ελλήνων Οπλαρχηγών*, ό. π., σσ. 176-177.

Λαλα-Γιώργος Ίσκος	Βάλτος	Δήμος Σταθάς	Βάλτος	Ο Γιώργος Ίσκος από το Σακαρέτσι του ορεινού Βάλτου, πρωτοπαλλήκαρο του καπετάνιου Γιώργου Θώμου, πήρε σύζυγο την Ελένη Σταθά, κόρη του Γερο-Δήμου Σταθά (γενάρχη της αρματολικής οικογένειας). Ο Δημήτρης Καραϊσκος, γιος της Ελένης Σταθά και του Γιώργου Ίσκου, μετά τη δολοφονία του εξαδέλφου του Γιωργάκη Σταθά θα αναλάβει το αρματολίκι του Βάλτου στα 1785.
Ευάγγελος Κοντογιάννης	Πατρατζίκι (Υπάτη)	Γιαννάκης Ίσκος	Βάλτος	Ο Ευάγγελος Κοντογιάννης έλαβε σύζυγο την κόρη του Γιαννάκη Ίσκου και ανιψιά του Ανδρέα Ίσκου. Η Ασήμω Κοντογιάννη είναι αδελφή του Ευάγγ. Κοντογιάννη και σύζυγος του Ανδρέα Ίσκου.
Γεώργιος Ίσκος	Βάλτος	Γ. Σκυλοδήμος		Ο Γεώργιος Ίσκος, γιος του Ανδρέα Ίσκου, έλαβε σύζυγο τη Χαριάλεια Γ. Σκυλοδήμου εκ της οικογένειας των Σκυλοδημαίων οπλαρχηγών, που κατάρχονταν από το Πατιόπουλο-Σύντεκνο του ορεινού Βάλτου.
Νίκος Ίσκος	Βάλτος	Δ. Σκυλοδήμος		Ο Νίκος Ίσκος, γιος του Ανδρέα Ίσκου, έλαβε σύζυγο την Ελένη Δ. Σκυλοδήμου.
Γεώργιος Ίσκος	Βάλτος	Κατσικο- γιανναίοι	Βόνιτσα	Ο Γεώργιος Ίσκος, γιος του Λαλα-Γιώργου Ίσκου (γενάρχη της οικογένειας Ίσκου), έλαβε σύζυγο τη Μαρία Κατσικογιάννη.
Γιάννης Καραϊσκος	Βάλτος	Δήμος Μπουκουβάλας	Άγραφα	Ο Γιάννης Καραϊσκος είχε σύζυγο τη θυγατέρα του Δήμου Μπουκουβάλα, γιου του Γερο-Γιάννη Μπουκουβάλα.

τευχ. Ι, σ. 154, 311 σημ. 2, τευχ. ΙV, σ. 638, 941. Π. Αραβαντινός, Ηπειρώτικα Τραγούδια. Συλλογή Δημοδών Ασμάτων, ό. π., αρ. 40 σ. 35. Αυτόθι, ό. π., αρ. 49 σ. 43. Αυτόθι, ό. π., αρ. 55, σσ. 47-48. Αυτόθι, ό. π., αρ. 58, σ. 51. Αυτόθι, ό. π., αρ. 64, σσ. 55-56. Αυτόθι, ό. π., αρ. 67, σ. 60. Αυτόθι, ό. π., αρ. 78, σ. 70. Αυτόθι, ό. π., αρ. 89, σσ. 77-78. Αυτόθι, ό. π., αρ. 111, σσ. 96-97. Συλλ. Γ. Βλαχουτιάννη, Ε 23, αρ. 71, αρ. 503, αρ. 630, αρ. 636, Γ.Α.Κ. Σπύρος Ι. Αοδραχάς, Ελληνική Κοινωνία και

Χριστόδουλος Χατζηπέτρος		Ιωάννης Κωλέττης		Ο Χριστόδουλος Χατζηπέτρος, καζάμπασης Ασπροπόταμου και γνωστός στρατιωτικός κατά την Επανάσταση του 1821, ήταν εξάδελφος του Ιωάννη Κωλέττη.
Νάκος (Ιωάννης) Πανουργιάς	Σάλωνα (Αμφισσα)	Ιωάννης Δυοβουνιώτης	Ζητούνη (Λαμία) Μενδενίτσα ή Μπουδονίτσα	Ο Νάκος Πανουργιάς, γιος και διάδοχος του Αρματολού Σαλώνων Πανουργιά, έλαβε σύζυγο την κόρη του Ιωάννη Δυοβουνιώτη, το Νοέμβριο του 1824.

Γραφήματα αρματολικών-συγγενικών δικτύων της Ρούμελης

Για τα γραφήματα που παραθέτουμε παρακάτω χρειάζεται να κάνουμε τις εξής επισημάνσεις:

- α) Ομαδοποιήσαμε τα Αρματολικά-Συγγενικά Δίκτυα, προκειμένου να γίνει περισσότερο εμφανής γεωγραφικά η αρματολική διάρθρωση.
- β) Αφήσαμε έξω από τη γραφική απεικόνιση τις προεστικές οικογένειες, όπως λόγω χάρη τους Χατζηπετραίους του Ασπροπόταμου, τους Τσαρλαμπάδες της Πρέβεζας και τους Ξυδαίους των Κραβάρων, διότι, αν και είναι συγγενείς Αρματολών, δε σχετίζονται αμιγώς με τα αρματολικά δίκτυα.
- γ) Επίσης αφήσαμε έξω από τη γραφική απεικόνιση αρματολικές οικογένειες και ενόπλους, που είτε δεν είχαν αρματολική διάρκεια σε ένα συγκεκριμένο Αρματολίκι, όπως για παράδειγμα οι Ραγκαίοι, οι Στραταίοι και ο Καραϊσκάκης, είτε συνδέθηκαν με αρματολικές οικογένειες, όπως οι Σκυλοδημαίοι, οι Μποτσαραίοι και οι Τζαβελαίοι, χωρίς οι ίδιοι να αποτελούν ουσιαστικό μέρος του αρματολικού φαινομένου.

Γεώργιος Καραϊσκάκης	Άγραφα	Γιαννάκης Στράτος	Βάλτος	Ο Γεώργιος Καραϊσκάκης ήταν πρό- τος εξάδελφος του Γιαννάκη Στράτου, ίσως από τη μητέρα του Καραϊσκάκη. Οι Στραταίοι κατείχαν καθ' όλο το 18 ^ο αιώνα το αρματολίκι και πιθανόν πρόκειται για το αρματολίκι που βρί- σκεται στη διάβαση του Μακρυνόρους και στην Άρτα. Η αρματολική αυτή οι- κογένεια βρισκόταν σε συνεχή διαμά- χη με τους Γριβαίους.
Γεώργιος Καραϊσκάκης	Άγραφα	Μπουκου- βαλαίοι	Άγραφα	Οι Καραϊσκαίοι συγγενείς με τους Μπουκουβαλαίους εκ του Σταθά. Ο Αλέξανδρος Μαυροκορδάτος γράφει στο Γιαννάκη Ράγκο: «Η συγγένεια των Μπουκουβαλαίων μετά του Κα- ραϊσκάκη δεν υπάρχει πλέον». ⁹³
Γεώργιος Καραϊσκάκης	Άγραφα	Μήτρος Σκυλοδήμος		Ο Γεώργιος Καραϊσκάκης συγγενής των Σκυλοδημαίων, όπως τεκμαίρεται από τη διαθήκη του. Ο γιος του Κα- ραϊσκάκη, Σπύρος, ανετράφη από την οικογένεια Μήτρου Σκυλοδήμου στον Καρβασαρά. Η Ειρήνη, σύζυγος του Γερο-Σκυλοδήμου από την οικογένεια των Παταδαίων, ήταν αδελφή της γυ- ναίκας του Καραϊσκάκη.
Δήμος Σκαλτσάς ή Καλτσάς (Σκαλτσοδήμος ή Καλτσοδήμος)	Λιδωρίκι	Ανδρίτσος Σαφάκας	Κράβαρα	Η μακρά φίλια Σκαλτσά και Σαφάκα στηριζόταν, σύμφωνα με την αροτινή παράδοση, και στη συγγενική σχέση που είχε η «Σκαλτσάνα» με τη «Σαφά- καινα». ⁹⁴
Δήμος Σκαλτσάς	Λιδωρίκι	Σκυλοδημαίοι		Ο Δήμος Σκαλτσάς, Αρματολός Λι- δωρικίου, έλαβε σύζυγο κόρη Σκυ- λοδημαίων ⁹⁵ με τη μεσολάβηση του Αθανάσιου Διάκου.

⁹³ Από επιστολή Α. Μαυροκορδάτου, 3 Απρ. 1824, προς Ι. Ράγκο από Ανατολικό, βλ. Σουλ. Γιάννη Βλαχογιάννη, ΣΤ, φ15, αρ. 781, Γ.Α.Κ.

⁹⁴ Γιάννη Α. Ρουφαγάλη, Αροτινά, ό. π., σ. 141.

⁹⁵ Πρβλ: «Οι Σκυλοδημαίοι υπήρξαν επί πολύν χρόνον μεγάλοι και ισχυροί αρματολοί κατά τα μέρη εκείνα [του Βραχωρίου]». Α. Καρκαβίτσα, Άπαντα, Καπόπουλος, Αθήνα 1973, τόμ. Γ', Ιστορικά- Ανέκδοτα, σ. 405.

1836
Dne Muzogobras

Monjém J. Caltis, Ministra est.

Ona et Senora D. Rojas. N. 26. Paris

Yos de Reguizitela es ofortaga Ayun de Xerenu Cos-
gila. Yelien capá sus de Reguizitela Yyennia Reguizitela cos. 1836

By Reguizitela

* Ἀναφορά Διονυσίου ἀρχιμανδρίτου αἰτοῦντος πόρον τοῦ ζῆν.

(Α)

Ἵπερτάτη Διοίκησις !

Ἄνθρωπος Βυζάντιος τὴν πατρίδα, ἀρχιμανδρίτης ἐν ἱερότητι τὸν βαθμόν, ἐν μέσῳ τῆς ἡλικίας, ἐν ἣ εὐκταιοτάτῃ ὥρᾳ ἤκουσε τῆς ἐλλαδικῆς σάλπιγγος τὴν φωνήν, κεντρώσας αὐτήν, ὡς θερμὸς Ἕλλην, ἐν τῇ ψυχῇ αὐτοῦ, ἐκπλευσεν ἐν καιρῷ μ' ὀπωσοῦν χρηματικὴν οὐσίαν κατελθὼν εἰς τὰ ἐλεύθερα· ἐγνώρισε γνωρισθεὶς καὶ συγκατετάχθη τοῖς ἐκλεκτοῖς, περιζώσας ρομφαίαν ἐκδικήσεως ὑπὲρ πίστεως καὶ πατρίδος, καὶ ἀμέσως : ποῦ ἀγῶν ἱερός με καύσωνα καὶ παγετόν ; ἐκεῖ καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης· ποῦ θοράμβοι ἥρωικοί ; ἐκεῖ καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης· ποῦ πλοκὴ με ρεσάλτων Παλαμηδίου καὶ ἄλωσιν Ναυπλίου καὶ κατακρημνισμοὶ ἐν βραχίωδεσι βαθέοις χάσμασι, με κατασυνθλάματα χειρῶν, ποδῶν καὶ διὰ τῶν πυροβόλων ἐχθρικών ὄπλων ; ἐκεῖ καὶ ὁ ἀρχιμανδρίτης.

Θεὸ ὄψιστε ! Πατρίς γλυκυτάτη ! Καὶ Σὺ, ἀνωθεν ὠρισμένη, Σεβαστοτάτη καὶ Ἵπερτάτη Διοίκησις ! Ποτὲ ποτὲ ὁ ἀρχιμανδρίτης μὴτ' ἐραντάσθη ἔτι ἐπραξέ τι καλὸν δι' ἀνταμοιβήν ποτέ, ἐπειδὴ χρεωστὴ καὶ τὴν ἐκπνευσιν τοῦ πνεύματος αὐτοῦ εἰς χεῖρας Θεοῦ, ἔπειτα μυριοπλασίων παρομοίων ἱερῶν ἀγῶνων διὰ τὴν πρὸς τὴν πίστιν καὶ πατρίδα ἀγάπην ποτὲ ἐν ὅσῳ εἶχε χεῖρας καὶ πόδας. Ἄλλ' ἐπειδὴ καὶ ἤδη, ἐκτὸς τούτων, ἐστέρηται καὶ αὐτοῦ τοῦ ἐπιουσίου ἄρτου, παρακαλεῖ θερμῶς τὰ ἔξοχα στηρέγματα τῶν ἀσθενούντων ν' ἀσφαλισθῆ, καθησυχάζων ἀμερίμνως εἰς τὴν πόλιν Ναυπλίου, ὠρισμένως εἰς τινὰ οἶκον, με λήψιν χρηματικὴν ἀσφαλῶς μηνιαίαν ἢ ἐτήσιον τόσῃν ὅσῃν ἢ προσκυνητῇ μοι Κεντρικῇ δυνάμει σκοπεύει τὴν ἱκανοποίησιν ἐνὸς τοιοῦτου ἀνδρὸς πρὸς θεραπείαν ἕως μετριωτέραν τῶν πολλῶν αὐτοῦ πληγῶν καὶ τὰ τοῦ ζῆν. Αἰφῶν χεῖρας ἱκέτιδας πρὸς Θεὸν ὑπὲρ τῆς τοῦ γένους προόδου καὶ τελείας ἀποκαταστάσεως, ὑποφαινόμενος τῇ ὑπερτάτῃ πανσεβάσῳ Κεντρικῇ Διοικήσει μ' ὅλον τὸ βαθύτατον σέβας καὶ ὑπόκλιον

1823, τὴν 10 τοῦ Ἰουνίου, ἐν Τριπόλει

Ὁ πατριώτης
Διονύσιος ἀρχιμανδρίτης

Οἱ παραστάται Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας διαμαρτύρονται δι' ἐγκατάστασιν Σουλιωτῶν εἰς περιοχὴν τῶν εἰς βίβλος ἐντοπίων.

Σεβαστῇ Διοικήσει

Εἶναι ὁμολογούμενον ὅτι τῆς Ἀκαρνανίας καὶ Αἰτωλίας τὸ μέρος εἶναι καταβαμμένον με αἵματα τόσων καὶ τόσων τέκνων τῆς κοινῆς μητρὸς ἡμῶν Ἑλλάδος. Ἡ ἀλήθεια αὐτὴ δὲν ἔχει ἀντίρρησην, ὡσὺν ὅπου ἢ πείρα τὸ εἰδεῖν εἰς περιστάσεις πολέμων, πολλὰς τε καὶ διαφόρους. Βλέπομεν λοιπὸν με μεγάλην Ὀλίφιν τῆς ψυχῆς μας ὅπου ἢ φωνή, καὶ τὸ δικαίωμα τοῦ λαοῦ τούτου, ἧτις ἐκτείνεται διὰ τῶν παραστατῶν τῆς τὸ στόμα, περιφρονεῖται καὶ διόλου δὲν εἰσακούεται· ἀφοῦ ἢ τοῦ Ζαπαντίου ὑπόθεσις διεφλονικῆθη τόσας ἡμέρας, ἀφοῦ οἱ καθαυτὸ Σουλιῶται, τρακάσιοι τὸν ἀριθμὸν, καὶ αἱ σημαντικώτεροι τῶν Σουλιωτῶν οἰκογένειαι παρρησιάζονται με ἀναφορὰν τοὺς πρὸς τὸ Σεβαστόν Ἐκτε-

λεστικὸν Σῶμα, ζητοῦντες κατὰ τὸ παρὸν μίαν παραμικρὰν βοήθειαν παρὰ τῆς Διοικήσεως διὰ νὰ καταφθάσουν τὰς τωρινὰς χρείας των, καὶ ἀκολούθως δὲν προταυτέρουν εἰς τὸ ἀκόλουθον μισθοὺς μηχανίου, ἀφοῦ ἐξηγοῦνται ὅτι αὐτὴν τὴν μετοικίαν, τὴν ὁποίαν ζητοῦσιν δύο ἢ τρεῖς άτομα μόνον, αὐτοὶ τὴν ἐξέλαβον ὡς κατασχόνην τῆς ἰδίας των ὑπολήψεως, προβάλλοντες ὅτι πρέπει νὰ ὑπερμαχῆσων ὅλοι τους διὰ νὰ ἐλευθερώσων τὸ Σούλι, ὅπου εἶναι ἡ καθαυτὸ πατρίς των, καὶ ὅχι νὰ ζητῶσι νέας πατρίδας· ἀφοῦ, τέλος πάντων, ἡμεῖς οἱ παραστάται τοῦ λαοῦ ἐκείνου καθ' ἑκάστην βοῶμεν εἰς τὰς ἀκοάς τοῦ ἱεροῦ τούτου Σώματος, ὅτι τὸ πρᾶγμα τοῦτο δὲν συμφέρει κατ' οὐδένα τρόπον νὰ γένη, προβάλλοντες τόσα καὶ τόσα κακὰ ἐπακόλουθα ὅπου μέλλουν νὰ διατρέξουν καὶ ὅτι πρέπει διὰ ὅλα τὰ δίκαια νὰ προτιμηθῶσιν οἱ ἐντόπιοι εἰς ἐκεῖνα τὰ χῶματα τὰ ὅποια τὰ ἔχουν βάψει μὲ τόσα αἵματα καὶ ὅπου μέσα εἰς αὐτὰ τὰ χωράφια εἶναι τόσα μνημεῖα καὶ κόκκαλα τῶν ἐκεῖ ἐντοπίων θαμμένα, δὲν ἐστάθη τρόπος νὰ εἰσακουσθῇ ἡ φωνή μας, ἀλλὰ μὲ τὴν μεγαλυτέραν βίαν καὶ δραστηριότητα ἀποφασίζεται διὰ νὰ γένη αὐτὴ ἡ μετοικίσις, χωρὶς νὰ λάβῃ τὸ δίκαιωμα οὔτε καὶ ὁ ἀποφασισθεὶς παρὰ τῆς Διοικήσεως ἑπαρχος διὰ νὰ ἐξετάσῃ μὲ τὸν ἐκεῖ πηγαῖόν του αὐτὴν τὴν ὑπόθεσιν. Χρέος λοιπὸν τελευταῖόν μας εἶναι νὰ παραρησιάζωμεν πρὸς τὴν ἱερὰν συνέλευσιν τὰ ὀλέθρια ἀποτελέσματα ὅπου μέλλει νὰ ἐπαφῆσῃ ἡ ἀπόφασις ταύτης τῆς μετοικίσεως καὶ δικμαρτυρούμεθα ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ὅτι εἴμεθα ἔξω ἀπὸ κάθε βάρους.

Τῆ 10 Ἰουνίου 1823, Τριπολιτζά

Οἱ Παραστάται Ἀκρνανίας καὶ Λίτωλιας

Οἱ εὐρισκόμενοι κατ. ἐδῶ

Γιάννης Μπουκουβάλας	Γρίβας
Γιαννάκης Ράγκος	Κωσταντῆ Παλάβρας
Ἀντρέας Γρίβας	Σπῦρος Σκυλοδῆμος
Φλώρος Δράκος	

80

Αἰτήσεις ἐνισχύσεως στρατευμάτων ἐπαρχίας Ναυπάκτου.

Σεβαστῆ Βουλῆ

Μὲ σέβας ἀναφέρομεν πρὸς τὴν ἐκλαμπρότητά σας ὅτι ἡ πατρίς μας ἔτυχε νὰ εἶναι ἐστερημένη τῶν ἀναγκαίων εἰσοδημάτων τὰ ὅποια ἄλλαι ἀπολαμβάνουσι καὶ δι' αὐτῶν εὐκολύνονται τὰ ἐπακολουθοῦντα δαπανήματα εἰς τὰς παρούσας περιστάσεις. Μ' ὅλον τοῦτο καὶ εἰς τοιαύτην κατάστασιν καὶ ἑλλείψιν προσόδων εὐρισκόμενοι, δὲν ἐλείψαμεν ὁμῶς μέχρι τοῦδε ἀπὸ τὸ χρέος ὅπου κάθε φιλογενῆς ἀπαραιτήτως χρεωστῆ πρὸς τὴν πατρίδα καὶ νὰ ἐξοδεύωμεν τὰ ὑπὲρ δύναμιν καὶ μετὰ προθυμίας νὰ τρέχωμεν ὅτε καὶ ὅπου τὸ καλεῖ ἡ χρεία. Καθὼς καὶ τώρα εὐρισκόμεθα εἰς τὸ πόστον μας ὁμοῦ μὲ τὸν χιλιάρχον Γιαννάκην Γιολανάσην, εἰς τὸν ὅποιον εὐχαρίστως καὶ προθύμως ἐπακολουθοῦ-